

Caracterització sociolingüística dels joves de Catalunya: alguns factors que expliquen els usos lingüístics

per Anna Torrijos¹

Resum

Aquest article exposa les conclusions d'un treball sobre els usos lingüístics dels joves a Catalunya. L'objectiu final del treball ha estat visualitzar alguns factors d'un model explicatiu dels usos lingüístics dels joves catalans prenent com a punt de partida el fet que tot i l'alt grau de competència en català adquirida dels joves a l'escola no es dona una correspondència en els usos. Per fer-ho s'han combinat tècniques qualitatives i quantitatives utilitzant les dades de dos estudis promoguts per la Generalitat de Catalunya: l'estudi de *Grups de discussió per a l'avaluació de la campanya "Dóna corda al català"*, promogut per la Secretaria de Política Lingüística, i l'*Enquesta als joves de Catalunya 2002*, promogut per la Secretaria General de Joventut.

Sumari

1. Introducció
2. Metodologia i fonts de dades de la recerca
3. Alguns factors d'un model explicatiu dels usos lingüístics dels joves
4. L'anàlisi quantitativa: aplicació del model *logit*
5. L'anàlisi qualitativa: els grups de discussió
6. Conclusions
7. Bibliography

1. Introducció

Els canvis a què s'ha vist abocada la societat catalana en els últims 25 anys han capacitat les noves generacions de joves i d'infants per viure normalment en català: les competències en llengua catalana de la població de menys de 30 anys, segons dades de cens, ja són pràcticament completes. El sistema de conjunció lingüística en el sistema educatiu, iniciat ?? l'any 1983, ha permès que aquestes generacions realitzin els seus estudis íntegrament en català. Així doncs, segons dades del cens lingüístic de Catalunya,² els coneixements de català de la població jove d'entre 15 i 29 anys són molt superiors a la resta de la població, sobretot pel que fa al saber parlar (88,2%), saber llegir (88,8%) i escriure (80,5%).

Taula 1. Coneixements de català de la població a Catalunya. Any 2001

	Entén el català	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure
Total població*	94,5%	74,5%	74,3%	49,8%
Població d'entre 15 i 29 anys	96,2%	88,2%	88,8%	80,5%

* Població de 2 anys o més

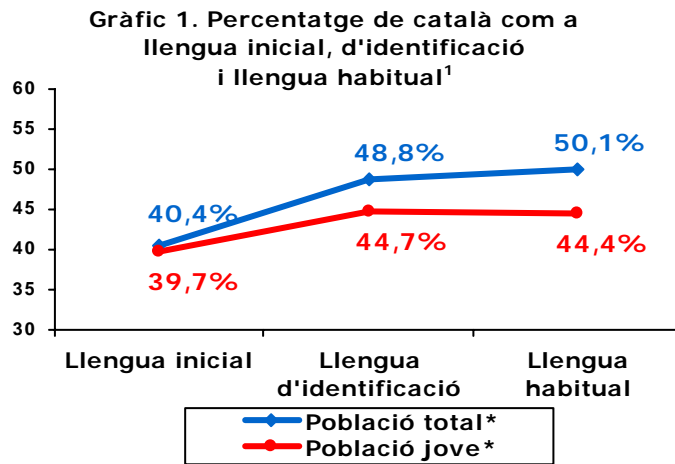
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Cens 2001, Idescat.

Les dades de l'Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003 (EULC 2003)³ mostren com els joves de 15 a 29 anys (gràfic 1) tenen el mateix comportament respecte a la llengua inicial (la primera que van parlar a casa), la llengua d'identificació (la que consideren la seva llengua) i llengua habitual (la que usen normalment) que la població general. És així com, en ambdós casos, hi ha un percentatge més baix de persones que tenen el català com a llengua primera però el percentatge augmenta quan parlem de la llengua pròpia i augmenta més encara quant a la llengua d'ús habitual.

¹ Amb la col·laboració estadística de Lorena Bernáldez.

² Per consultar el cens lingüístic de Catalunya: <http://www.idescat.net/cat/poblacio/poblensling.html>.

³ Estadística oficial promoguda per la Secretaria de Política Lingüística i l'Idescat: <http://www.gencat.cat/llengua/dades>

* Població de 15 anys i més

¹ Se sumen els percentatges de resposta de "només català" i "més català que castellà"

Font: Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003.

En aquest context, el treball realitzat pretén entreveure alguns dels factors que expliquen per què, malgrat la competència alta de català dels joves en l'actualitat, aquests fan un ús menys intensiu o per sota de les seves capacitats. Per fer-ho se centra en els aspectes identitaris i sociodemogràfics que podrien explicar en un esquema simplificat alguns factors que influeixen els usos lingüístics dels joves catalans.

2. Metodologia i fonts de dades de la recerca

El plantejament metodològic del treball és multimètode, en el qual es combinen tècniques d'investigació qualitatives i quantitatives.

Les tècniques quantitatives poden comptar individus i, per tant, ens ajuden a tenir una caracterització de la societat juvenil. Tot i això, cal tenir en compte els límits de cada tècnica d'exploració de dades quantitativa. La utilització de tècniques qualitatives complementa les dades quantitatives des del moment que aquestes aborden qüestions que no es poden recollir mitjançant una enquesta i expliquen les dades numèriques de forma discursiva. Amb les tècniques qualitatives s'inclou l'espontaneïtat dels entrevistats fent sorgir realitats no esperades inicialment. En aquest treball, s'ha utilitzat una tècnica quantitativa per visualitzar la influència d'algunes variables en l'ús del català, del castellà o d'ambdues llengües. En l'anàlisi qualitativa s'ha analitzat les variables que afloren en l'anàlisi quantitativa i s'ha intentat visualitzar altres factors que influeixen en els usos i que no apareixen en l'anàlisi quantitativa.

Les dades d'enquesta

Pel que fa a l'anàlisi quantitativa, s'ha utilitzat l'*Enquesta als joves de Catalunya 2002*, promoguda per la Secretaria de Joventut.⁴ Aquesta és una enquesta periòdica als joves de Catalunya realitzada amb l'objectiu de conèixer quina és l'evolució de la seva situació i de les seves condicions de vida.

Aquesta enquesta pren com a univers la població de 15 a 29 anys resident a Catalunya que representa un total de 1.454.489 persones segons les dades de l'Estadística de població de 1996. Les entrevistes es varen realitzar de forma presencial al domicili de la persona entrevistada entre el 2 de maig i el 3 del juliol de 2002. La mostra total és de 2.000 entrevistes vàlides. Aquesta grandària de mostra suposa acceptar un marge d'error del +/- 2,2 % per a les dades globals en el cas de màxima indeterminació ($p=q=50$) per a un nivell de confiança del 95,5%.⁵

A més, per a l'anàlisi del context sociolingüístic de Catalunya, també s'han utilitzat les dades de l'Enquesta d'usos lingüístics de Catalunya 2003 (EULC 2003).

⁴ Es poden consultar les seves característiques a <http://www.gencat.cat/joventut/observatori>.

⁵ El mostreig és de tipus estratificat, amb afixació no proporcional. Les variables que intervenen en l'estratificació i el control posterior són l'àmbit territorial per grandària de municipi, el grup d'edat i el sexe.

Quant a les tècniques d'anàlisi quantitativa concretes, s'han realitzat *anàlisis bivariables* per poder arribar a l'aplicació d'un *model loglinial*, concretament un model *logit*. Els models loglinials són tècniques d'anàlisi multivariable per a variables qualitatives que faciliten l'estudi de relacions del conjunt de variables. Aquestes són tècniques molt útils per analitzar les relacions entre més de 3 variables, on una taula de contingència seria molt difícil d'interpretar. Aquest model estadístic resumeix i prova hipòtesis per determinar així la significació de mesures d'associació comunes a diverses variables i la influència o efectes d'unes sobre les altres.

Les dades de grups de discussió

L'anàlisi qualitativa s'ha realitzat amb quatre grups de discussió a joves d'entre 15 a 29 anys que es varen portar a terme per a l'estudi sobre *l'avaluació de la campanya "Dóna corda al català"*, promogut per la Secretaria de Política Lingüística.⁶ Concretament, en el treball que aquí s'exposa es realitza una anàlisi de contingut de les transcripcions del quatre grups de discussió de joves amb especial atenció a les qüestions que són d'interès per a l'estudi.⁷

De forma sintètica, direm que els grups de discussió són reunions de persones (participants) que estableixen una conversa sobre la temàtica d'interès seguint les directrius del moderador/a. Els participants dels grups no es coneixen prèviament però tenen unes característiques concretes relatives a l'objecte d'estudi. Quant a la formació dels grups, cal destacar que els grups de discussió busquen que en ells hi siguin representades totes les persones implicades en el debat però en cap cas és representatiu del que succeeix en relació amb tota la població. No es busca la representació estadística, sinó tipològica.

En aquest cas, els grups estaven dissenyats segons el grup lingüístic (de llengua habitual catalana, de llengua habitual castellana o que usen ambdues llengües habitualment), la situació laboral (estudiants, primeres feines o feines esporàdiques) i edat (de 15 a 17 anys, de 18 a 22 anys i de 23 a 29 anys). Al mateix temps, s'estableix heterogeneïtat intragrupal quant a: sexe, situació laboral —en alguns casos—, grup lingüístic —en d'altres casos. L'heterogeneïtat intragrupal és important perquè s'estableixi un marc de debat, ja que si fos molt homogeni s'inhibiria la comunicació grupal.

Els grups van ser gravats amb àudio i vídeo per facilitar-ne la transcripció. Així mateix, es varen realitzar amb sales preparades amb aquesta finalitat.

3. Alguns factors que expliquen dels usos lingüístics dels joves

Com ja s'ha indicat, aquest treball s'ha centrat en alguns aspectes sociodemogràfics, identitaris i d'entorn lingüístic que podrien explicar en un esquema simplificat alguns factors que influencien els usos lingüístics dels joves catalans. Aquests factors ja han estat assenyalats per diversos autors.⁸ En aquest sentit, el treball ha intentat visualitzar a través de dues tècniques combinades la vitalitat de la influència d'aquests factors en l'actualitat.

Entre els factors sociodemogràfics inclosos en l'anàlisi s'hi troben l'edat, el lloc de residència, el nivell educatiu, la situació laboral, el nivell educatiu del nucli familiar i l'origen familiar. Entre els aspectes identitaris (lingüístics i no lingüístics) s'inclou la llengua amb la família, llengua d'identificació, les normes d'ús lingüístic conegudes socialment i les actituds lingüístiques. Pel que fa a l'entorn lingüístic es tenen presents el consum cultural i la pràctica associativa entre d'altres. Cal tenir en compte que algunes variables considerades sociodemogràfiques són també d'entorn lingüístic (el lloc de residència, la situació laboral) i d'altres són identitàries (l'origen familiar entre d'altres).

Des d'una perspectiva sociològica, s'intenta entreveure com s'imbriquen aquestes variables en els contextos històrics i socials dels joves catalans. És així com, en l'anàlisi de les dades quantitatives i qualitatives, es reflexiona sobre la influència de les situacions històriques

⁶ Es pot consultar un resum de l'estudi a <http://www.gencat.cat/llengua/dades> i l'estudi complet al Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística.

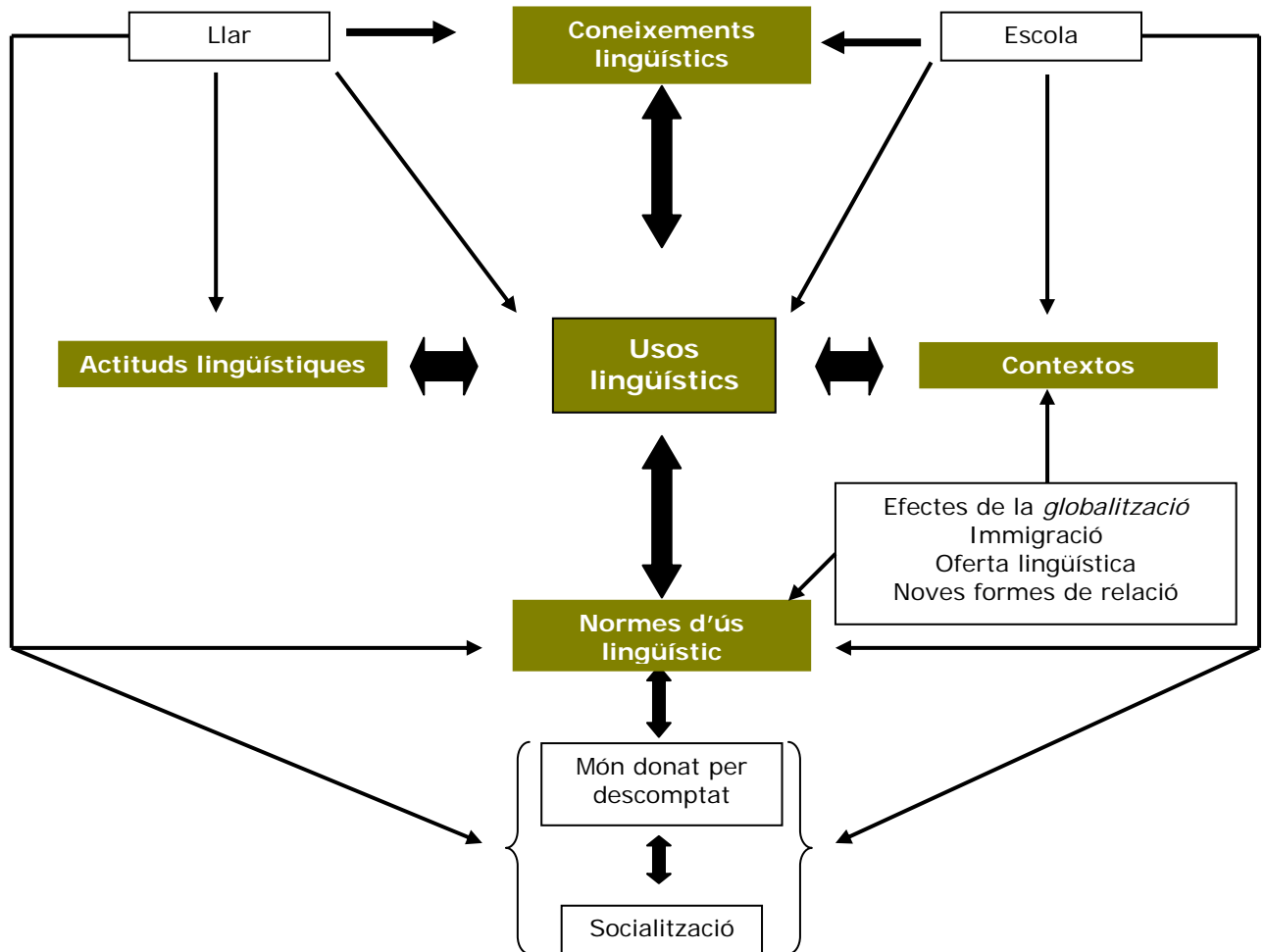
⁷ Cal destacar que l'estudi dels grups de discussió sobre la campanya "Dóna corda al català" tenien, en general, uns objectius diferents que els d'aquest treball. Tot i això, aquí només s'ha tingut en compte la informació relacionada amb els usos, comportaments i actituds lingüístiques i no amb la campanya.

⁸ Entre d'altres destaquem Boix, E (1993), J. Torres (coord); X. Vila; A. Fabà; V. Bretxa (2003).

socials i altres aspectes que caracteritzen la societat catalana actual com són els processos de globalització, la immigració i la situació sociolingüística de la societat catalana.

A continuació, per mostrar de forma simplificada les conclusions del treball, es reproduïx un esquema situant com a element central els usos lingüístics dels joves catalans i al voltant alguns factors que expliquen aquests usos. Som conscients que aquest esquema redueix la realitat a una forma simple de representació i que la realitat social es força més complexa que el que aquí es mostra. Tot i això, l'esquema pretén ser una introducció al que s'explica al llarg del treball i té la intenció d'ordenar les idees que s'exposen més endavant.

Alguns dels factors que expliquen els usos lingüístics dels joves a Catalunya

Com es reproduïx en l'esquema, aquest treball se centra en els següents factors com a variables explicatives dels usos lingüístics dels joves a Catalunya: els coneixements, els contextos, les normes d'ús i les actituds lingüístiques. Al llarg de l'article, s'expliquen aquests conceptes i es justifica la seva importància en els usos lingüístics. A banda, s'ha considerat necessari explicitar algunes variables que es tenen en compte per explicar aquests factors i la forma mitjançant la qual influeixen en els usos lingüístics. Així doncs, l'escola i la llar són entorns on es conformen coneixements, actituds, contextos i normes d'ús. El procés de socialització, mitjançant el qual l'individu adquireix normes de conductes, els valors imperants en la societat en què viu i "el món donat per descomptat", són d'altres variables importants que ajuden a entendre les normes d'ús lingüístic actuals.

L'esquema també té en compte fenòmens més actuals com la globalització que, com s'explica més endavant, prenen importància per explicar els usos lingüístics dels joves. Així, a través dels canvis socials que implica la globalització (noves formes de relació, immigració, nova oferta lingüística, etc.) els usos lingüístics dels joves es veuen afectats.

Cal remarcar que els usos lingüístics que aquí es consideren estan emmarcats en la realitat catalana. En aquest sentit ens interessa de forma predominant l'ús del català i l'ús del castellà. Això es concreta en joves que quan parlen en qualsevol àmbit o persona utilitzen només o sobretot el català —als quals ens referirem amb el nom de joves catalanoparlants—, joves que utilitzen només o sobretot el castellà —que anomenarem joves castellanoparlants—, i joves que utilitzen ambdues llengües en diferents graus —joves bilingües. Així doncs, és en aquest sentit que en aquest text s'utilitzen els conceptes de catalanoparlants i castellanoparlants, sempre referits als usos d'una o altra llengua.

4. L'anàlisi quantitativa: aplicació del model *logit*⁹

L'aplicació de tècniques multivariades, en aquest cas, busca donar compte del que hi ha més enllà de la simple descripció de les dades de l'Enquesta a joves 2002. L'objectiu de l'aplicació del model *logit* és identificar la relació entre una variable dependent, usos lingüístics dels joves entre 15 i 29 anys, explicada per una sèrie de variables independents.

L'aplicació dels *model logit* s'utilitza quan es considera una relació de causalitat: una variable es considera dependent i és explicada per la resta de variables que són independents. El *model logit multinomial*¹⁰ que ens ocupa té com a variable dependent la llengua dels joves catalans. En un *model logit multinomial* només es tenen en compte totes les associacions significatives en les quals intervé la variable de resposta sense la interacció de les variables explicatives. Així doncs, aquesta tècnica és molt útil per a models explicatius ja que quan es defineix una influència aquesta no està afectada per la influència de les altres variables del model.

Finalment, per a la realització d'un model més complet es varen realitzar dues aplicacions: en la primera, la variable a explicar és la llengua familiar, i en la segona la variable a explicar és la llengua habitual. En aquest article es mostren les conclusions globals. Les variables de síntesi incloses en els models són:¹¹

- Llengua habitual i llengua familiar
- Lloc de residència de l'entrevistat
- Origen dels pares (síntesi del lloc de naixement del pare i lloc de naixement de la mare)
- Nivell d'estudis de l'entrevistat
- Nivell d'estudis dels pares (síntesi de nivell d'estudis del pare i nivell d'estudis de la mare)
- Ús de les TIC (en els resultats l'ús TIC queda eliminada per la resta d'influències)
- Pràctica associativa en l'actualitat

Descripció dels resultats de les variables incloses a l'anàlisi

Els resultats principals d'aquestes variables mostren que la meitat dels joves catalans tenen llengua familiar castellana o majoritàriament castellana (49,6%), el 42,3% tenen llengua familiar catalana o majoritàriament catalana i el 7,1% parla ambdues llengües. Pel que fa a llengua habitual, el 42% dels joves diu usar habitualment el castellà (només o majoritàriament), el 43,7% el català i el 13,7% ambdues llengües.

Complementàriament, a l'Enquesta als joves 2002 es preguntava per usos lingüístics a d'altres àmbits (vegeu taula 2). En general, els usos del català són més freqüents a la feina/institut i a l'hora d'escriure. Els usos bilingües es donen amb més freqüència a la feina/institut i amb desconeguts i l'ús del castellà es dona més freqüentment a la família. Destaca que la família és l'àmbit menys bilingüe i l'àmbit de les amistats és força bilingüe.

⁹ El model *logit* és un tipus de model loglineal. En els models loglineals es busca un model estadístic que resumeix i prova hipòtesis per determinar així la significació de mesures d'associació comunes a varies variables i la influència o efectes d'unes sobre les altres. Es pot consultar la part teòrica d'aquest anàlisi i alguns exemples pràctics a Correa Piñero, A. (2002).

¹⁰ És multinomial perquè la variable a explicar té més d'una categoria.

¹¹ Amb l'anàlisi de les taules de contingència s'exclouen: situació laboral, edat de l'entrevistat (la influència amb llengua és lleu), el nombre d'activitats culturals (es relaciona fortament amb el nivell d'estudis).

Taula 2. Llengua parlada pels joves en els diferents àmbits i llengua escrita (%)

Llengua	Habitual- ment	Amb la família	Amb els amics	Feina/ institut	Descone- guts	Per escriure
Català	38,9	40,6	32,8	41,4	38,8	42,3
Més català que castellà	4,8	1,7	5,8	8,4	2,8	3,6
Tant en català com en castellà	13,7	7,1	17,9	21,1	21,1	10,0
Més castellà que català	6,3	1,7	7,1	6,9	2,6	4,8
Castellà	35,7	47,9	36,0	21,6	33,5	38,6
Altres llengües	0,7	1,1	0,5	0,7	0,2	0,7
No ho sap / no contesta	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0

Font: Enquesta al Joves de Catalunya, 2002. Secretaria General de Joventut.

Quant al lloc de residència dels joves, el 44,7% són de l'àrea metropolitana, el 22,5% resideix a Barcelona ciutat i el 32,9% a la resta de Catalunya. En relació amb el nivell d'estudis de l'entrevistat, cal tenir en compte que molts membres del col·lectiu jove estan estudiant actualment (45,4%). De la resta, un 21,9% han assolit estudis superiors, el 19,9% estudis elementals i l'11,8 estudis mitjans.

En relació amb els pares dels entrevistats, cal destacar amb major freqüència els joves amb pares que els dos membres de la parella han nascut a Catalunya (39,4%), en segon lloc, joves amb pares que els dos membres han nascut a la resta de l'estat (31,8%) i en tercer lloc es troben les parelles mixtes, és a dir, un dels membres ha nascut a Catalunya i l'altre a la resta de l'estat (25,1%). Quant al nivell d'estudis, la majoria dels pares són parelles sense estudis o amb estudis elementals (55,7%), en el 22,7% dels casos un dels membres de la parella té estudis superiors i en el 18,8% dels casos un dels dos té estudis mitjans i l'altre estudis elementals o bé tots dos tenen estudis mitjans.

Finalment, cal destacar que el 44,5% dels joves està associat a algun tipus de club o associació. El més freqüent són clubs esportius. D'altra banda la variable creada ús de noves tecnologies de la informació i la comunicació indica que el 53,2% dels joves utilitza 2 o més TIC —ja sigui telefonia mòbil, un ordinador o bé Internet.

Descripció dels resultats de l'aplicació del model logit

A continuació es descriuen les conclusions de l'aplicació de dos models logit: un on la variable de resposta (variable a explicar pel model) és la llengua familiar i un altre on la llengua de resposta és la llengua habitual. D'aquesta forma es pretén construir un model més global.¹²

En primer lloc, cal destacar que en ambdues anàlisis (llengua familiar i llengua habitual) el model s'ajusta satisfactoriament a les dades.¹³ A més, no existeixen relacions de més de 2 variables, per tant, els efectes que es descriuen tenen a veure amb la relació entre aquelles dues variables controlant la resta; són efectes directes i no hi ha combinacions de 2 o més variables que influèncin les variables de resposta. Aquest tipus d'anàlisi dona compte de la influència d'una categoria de la variable independent (lloc de residència, origen dels pares, nivell d'estudis, etc...) sobre una categoria de la variable dependent o a explicar (llengua amb la família i llengua habitual). És a dir que mostra com el fet de pertànyer a una categoria o una altra influeix en la predisposició a tenir com a llengua habitual el català, el castellà o ambdues.

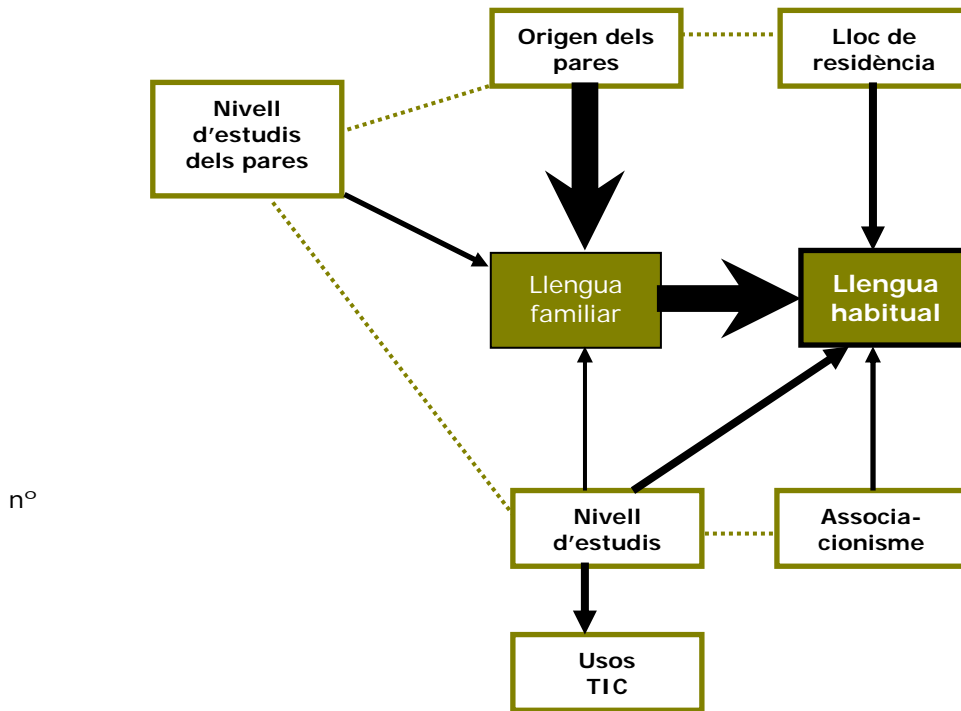
L'esquema que hi ha a continuació reproduïx de forma gràfica els resultats d'ambdues anàlisis. Les fletxes de color negre indiquen la influència i la direcció d'aquesta; el gruix de les fletxes indica la intensitat de la influència. Per altra banda s'han marcat amb línies discontinües de color verd aquelles influències que han estat explorades amb anàlisis complementàries però que no formen part del model logit perquè aquest només dona

¹² El treball previ amb les dades va mostrar aquesta necessitat.

¹³ A través de la taula de residuals i de les proves de qualitat d'ajust es conclou que el model triat s'ajusta satisfactoriament a les dades ja que la majoria de residuals ajustats no són significativament diferents de zero i els estadístics Likelihood Ratio i χ^2 de Pearson són superiors al nivell de significació igual a 0,05, conclouent així que no podem rebutjar la hipòtesi nul·la del bon ajustament del model a les dades.

compte de les influències dirigides a la variable dependent (llengua familiar i llengua habitual).

Esquema model *logit* (variables que influeixen en els usos lingüístics)

Quant al model on la variable dependent és la llengua familiar, cal dir que l'anàlisi confirma la hipòtesi segons la qual la llengua familiar ve explicada per l'origen dels pares, en primer lloc, el lloc, el nivell educatiu del nucli familiar, en segon lloc, i el nivell educatiu del jove, en tercer lloc. La influència més forta és l'origen familiar. Això vol dir que, quan el lloc de naixement dels pares és fora de Catalunya en els usos lingüístics familiars domina el castellà; quan els pares han nascut a Catalunya en els usos lingüístics familiars domina el català. Aquesta tendència també està influenciada pel nivell d'estudis dels pares i els entrevistats. És així com, a major nivell d'estudis en els usos lingüístics familiars hi ha més ús de la llengua catalana. A continuació es mostra la taula resum dels resultats de l'aplicació del model *logit* per llengua familiar:

liar:

Resum dels resultats del model *logit* llengua familiar

Id.	Interacció	μ^*
41	Ll. familiar= Català *Nivell d'estudis= Mitjans	0,6757
61	Ll. familiar= Català *Nivells d'estudis pares= Sense o elementals	-0,758
44	Ll. familiar = Català i castellà *Nivell d'estudis= Elementals	-0,7587
38	Ll. familiar = Català i castellà per igual	-1,0839
53	Ll. familiar= Català*Lloc de naixement dels pares= Esp-Esp	-2,6368
56	Ll. familiar = Català i castellà *Lloc de naixement pares= Esp-Esp	-2,1122

- L' identificador correspon al número assignat a l'interacció. L' interacció és la combinació de categories de les variables independents amb la dependent.

* μ és el valor del paràmetre obtingut del model lògit proposat. El valor absolut dels paràmetres indica la intensitat de l'associació però no existeix un nivell màxim, el signe positiu o negatiu indica el sentit de l'associació.

Així, s'observa que l'efecte més intens és el del paràmetre 53 i 56 corresponent a l'efecte llengua familiar i origen dels pares. Dit d'una altra manera en funció del lloc del naixement dels pares hi ha diferències en la llengua familiar.

Al model on la variable de resposta és la llengua habitual, la llengua familiar és la que determina en gran pes la llengua habitual de l'entrevistat. A molta distància, el nivell d'estudis, el lloc de residència i la pràctica associativa determinen la llengua habitual. A més, segons el model resultant la variable que determina una freqüència d'usos TIC queda fora del model ja que tot i que té una influència en la llengua habitual aquesta influència ve donada per la seva relació amb el nivell d'estudis i no per ella mateixa. A continuació es mostra la taula resum dels resultats de l'aplicació del model *logit* per llengua habitual:

Resum dels resultats del model logit llengua habitual

Id.	Interacció	μ
82	Ll. habitual = Català*Llengua familiar= Català	5,9285
86	Ll. habitual = Català i castellà*Llengua familiar= Català i castellà	2,8995
85	Ll. habitual = Català i castellà*Llengua familiar= Català	2,7605
83	Ll. habitual = Català*Llengua familiar= Català i castellà	2,6685
93	Ll. habitual = Català*Nivell d'estudis= Superiors	0,6788
97	Ll. habitual = Català i castellà * Nivell d'estudis= Superiors	0,4087
103	Ll. habitual = Català*Territori= Barcelona	-0,5954
92	Ll. habitual = Català*Nivell d'estudis= Mitjans	-0,6151
76	Ll. habitual = Català*Ass= No associat	-0,6566
95	Ll. habitual = Català i castellà * Nivell d'estudis= Elementals	-0,6998
107	Ll. habitual = Català i castellà*Territori= Àrea Metropolitana	-0,8521
73	Ll. habitual = Català	-0,935
91	Ll. habitual = Català*Nivell d'estudis= Elementals	-1,041
74	Ll. habitual = Català i castellà	-1,237
104	Ll. habitual = Català*Territori= Àrea Metropolitana	-1,8485

En aquest cas s'observa que l'efecte més intens és el dels paràmetres 82, 86, 85 i 83 corresponents a l'efecte llengua habitual i llengua familiar. És a dir que en funció de la llengua familiar existeixen diferències en la llengua habitual. Els quatre paràmetres significatius tenen signe positiu i indiquen que quan la llengua familiar és el català la predisposició dels joves a usar habitualment el català és major (paràmetre 82). Alhora destaca el fet que un jove amb llengua familiar català i castellà té més probabilitat de tenir com a llengua habitual el català que no pas el castellà (paràmetre 83).

Així doncs, per una banda, els joves amb llengua familiar castellana (només o majoritàriament), amb nivell d'estudis elemental o mitjà, residents a Barcelona o àrea metropolitana són els que presenten major predisposició a tenir com a llengua habitual el castellà (només o majoritàriament). També cal destacar que els joves que no estan associats o que només ho estan a una associació també presenten aquesta tendència. Cal remarcar que la predisposició a tenir com a llengua habitual el castellà amb llengua familiar castellà és molt gran (vegeu taula); això vol dir que el fet de parlar castellà amb la família té una influència més forta en la categoria llengua habitual castellana que en els altres casos (llengua amb la família catalana o bilingüe). Així doncs, pel que fa als joves que provenen de llengua familiar castellana el canvi de llengua d'ús familiar castellà a llengua habitual catalana es fa més difícil.

Paràmetres de la relació p1311rec i p1312rec

p1311rec Llengua habitual	P1312rec Llengua familiar		
	1.- Català	2.- Català i castellà	3.- Castellà
1.- Català	5,9285* 375,59*	2,6685 14,418	-8,597 0,00018
2.- Català i castellà	2,7605 15,8077	2,8995 18,1651	-5,6600 0,0035
3.- Castellà	-8,6890 0,0002	-5,5680 0,0038	14,2570 1555021,6091

* Exponencial del paràmetre. S'ombregen els paràmetres significatius.

Per altra banda, tenen més predisposició a utilitzar el català (només o majoritàriament) els joves que pertanyen a les categories de català (només o majoritàriament) com a llengua d'ús familiar, el nivell d'estudis superior o estan estudiant actualment, residents a la resta de Catalunya i estan associats amb major freqüència.

Els joves que habitualment usen ambdues llengües destaquen per tenir com a llengua familiar les dues o bé el català, amb estudis superiors o estudiant actualment, ser residents a

Barcelona ciutat o la resta de Catalunya i estar associats amb un grau menor que els catalanoparlants.

Així doncs, la llengua familiar és d'alguna forma la mateixa que la llengua habitual. En aquest punt, cal valorar que són dades d'enquesta i, per tant, declarades. Sobre les dades d'enquesta, contraposades a les dades extretes per observació, s'ha fet moltes valoracions a recerques i estudis. En aquest sentit, hi ha cert coneixement sobre la fiabilitat de les dades d'enquesta. Cal destacar que les percepcions dels entrevistats sobre els seus comportaments i usos estan presents a les respostes. Igualment, la llengua d'ús amb la família esta inclosa dins la llengua d'ús habitual, és a dir, els entrevistats responen sobre els usos lingüístics habituals tenint en compte que l'ús lingüístic amb la família és també un ús habitual. Tot i això, els usos lingüístics als diversos àmbits són una visió parcial dels usos lingüístics globals i estan vinculats als usos per context; per exemple, a la feina o l'institut s'utilitza molt més el català perquè és un àmbit on la planificació lingüística en català hi és més regulada i present.

En aquesta anàlisi, és destacable remarcar la influència del nivell d'estudis dels pares i els joves en els usos lingüístics. Si es mostra aquesta variable com a reflex del nivell cultural de les famílies es pot afirmar que la llengua catalana segueix estant vinculada a uns valors de prestigi i nivell cultural elevat.

5. L'anàlisi qualitativa: els grups de discussió

De forma breu, la dinàmica del grup consistia en una presentació, preguntes inicials sobre la vida quotidiana dels participants, i seguidament, a través de la conversa espontània sobre l'oci i la música, els participants desenvolupaven el debat a l'entorn de la llengua. En gairebé les quatre dinàmiques va ser la llengua de la música que escolten els participants el que va ajudar a encaminar el debat. A partir d'aquí es tractava sobretot el tema dels usos lingüístics i dels comportaments i actituds lingüístiques dels tres grups lingüístics; el següent pas era parlar de la imatge de les llengües i la campanya "Dóna corda al català" de la Secretaria de Política Lingüística.

Donats els objectius d'aquest treball, l'anàlisi s'ha centrat sobretot en els punts que es refereixen als usos lingüístics, la llengua i el consum en el temps de lleure i oci, els comportaments lingüístics (normes d'ús) i les actituds lingüístiques.¹⁴

Els usos lingüístics

En primer lloc, quant als usos lingüístics dels joves catalans, cal destacar que, segons l'anàlisi dels grups de discussió, vénen definits per la llengua que s'entén com a pròpia, la llengua parlada amb la família i la decisió sobre el manteniment o canvi de llengua.

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Pero es que también es depende, la gente que habla catalán también es porque sus padres son catalanes o alguno de los padres, y yo por ejemplo no, yo creo que es eso, el como te han educado de pequeño. (...) Yo llevo desde pequeño en el colegio en catalán y sigo hablando castellano. (...) Porque llego a casa, salgo del cole, y ya utilizo el castellano.*

Normalment, la llengua a la família està vinculada a l'origen geogràfic dels pares. Tot i això, hi ha casos en què no es compleix. Es considera més comú que pares d'origen espanyol parlin català als seus fills però es viu com un fet "estrany" socialment que pares d'origen català parlin castellà als fills.

G4 (de 23 a 29 anys bilingües i castellanoparlants)

- *Jo depèn, estudiar he estudiat sempre en català, he estudiat aquí, en català i família, pues depèn, tinc molta família que parla català i els meus pares són d'aquí, són els dos catalans. (...) Sí, sé que és curios perquè els meus avis eren catalans, però mira, parlen en castellà, només parlem en català amb els animals.*

¹⁴ Per a facilitar la lectura i exemplificar cada conclusió en alguns casos es transcriu literalment els diàlegs dels participants dels grups ja que aclareixen, refermen o complementen la conclusió o conclusions. Aquestes transcripcions estan representades amb lletra cursiva i van precedides de les sigles del grup lingüístic al qual pertany.

Igualment, la llengua parlada amb la parella i amb els amics normalment és la llengua que s'entén com a pròpia ja que aquests també formen part de l'entorn lingüístic de la persona. Tot i això, en aquest àmbit comencen a donar-se processos d'interacció entre les dues llengües. És en aquest moment que es produeixen els diversos comportaments lingüístics d'adaptació a la llengua de l'altre o bé de negociació entre els membres.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *Todo depende de cuando tu conoces a una persona como empiezas a hablar con ella, si tu empiezas en catalán a partir de siempre hablarás con ella en catalán, si empiezas en castellano... a no ser que haya un momento que digas tu prefieres hablar en... eso me ha pasado con mi novia, yo con ella a hablar en castellano y dijo: puedes hablar en catalán, y a partir de entonces siempre en catalán.*

És així com, tant els joves del grup català com els joves del grup castellà tenen amics que parlen la llengua contrària a la d'un mateix i es pot produir un canvi d'ús de la llengua pròpia. Els joves bilingües, molts catalanoparlants i alguns castellanoparlants s'adapten a la llengua del seu interlocutor pel que fa a les amistats.

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Depèn de la gent del grup, perquè igual hi ha un del grup que parla castellà i llavors, si tu et mous amb..., doncs tu ja amb les converses que fas amb el grup les faràs en castellà perquè aquesta persona ja..., o sigui, tindràs costum ja de parlar amb ell castellà, i llavors si estàs en un grup parlaràs amb ell en castellà, amb tots, amb tots els membres perquè ell pugui entendre, encara que també entengui el català, va així una mica...*

Fora dels usos familiars i amb les amistats, en els grups de discussió sorgeixen espontàniament d'altres àmbits on els usos lingüístics hi són presents: les situacions on s'actua com a consumidor o usuari. En aquest cas, la llengua d'ús depèn de l'àmbit del qual parlem i es defineix segons el coneixement social sobre la llengua que s'acostuma a parlar en cada àmbit. Es menciona l'àmbit de la restauració com un dels àmbits on la gent acostuma a dirigir-se en castellà i les entitats financeres com un dels àmbits on es parla català.

La llengua i el consum en el temps de lleure i oci

Per altra banda, la llengua del consum cultural o de lleure pren especial importància en els debats —sobretot pel que fa al consum musical i televisiu— i té unes característiques molt específiques.

Quant a la música, destaca el fet que el grup lingüístic català se sent identificat amb la música cantada en català i el grup lingüístic castellà no. En el primer cas, als joves catalanoparlants els agrada perquè representa una música pròxima a ells. En canvi, en el segon cas es produeix un rebuig perquè s'allunya de la seva identitat i s'aproxima a una identitat nacionalista que no comparteixen. Per contra, a tots els joves els pot agradar música cantada en castellà ja que no s'hi entreveuen opcions i preferències polítiques sinó simplement un tipus de música que els pot agradar o no.

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Però és per la gent, depèn de la gent, depèn de com t'ho prenguis tu, perquè per a mi una cançó en català pot significar moltes coses i un altre l'escollarà i dirà uhhhh!*

G2 (de 18 a 22 anys, bilingües i castellanoparlants)

- *És perquè és en català dic jo, no ho sé. A casi ningú li agrada la música en català o a molt poca gent comparada amb la música en castellà.*

A tots els joves els agrada la música en anglès més que en qualsevol altra llengua estrangera. Per alguns, el motiu és la moda i el costum de sentir aquest tipus de música ja que és la que avui en dia es fomenta a nivell mundial. En la mateixa línia es destaca el fet que els usos lingüístics a la música, televisió i cinema es vinculen als costums i als usos que històricament s'han donat en aquests àmbits des de cada grup lingüístic.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *No es que esté mejor vista o peor vista, pero está más promocionada, nos es más familiar el idioma, todo el mundo ha estudiado inglés en el cole, entendemos alguna frase suelta y nos es más accesible, nos gusta más como suena.*

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Perquè estàs acostumat a cada actor al seu doblador i llavors estàs acostumat a aquell doblador i el relacions ja directament. A mi això em passa amb Songoku que jo el veia en català i el van posar en castellà i no ho suportes.*

Les normes d'ús lingüístic

Al llarg de la dinàmica es mostra una de les qüestions fonamentals que apareixerà a la conversa en tots els grups: la tendència a la convergència lingüística. És així com la majoria de grups lingüístics convergeixen a la llengua de la moderadora sigui o no la seva llengua pròpia. Això es dona de forma acusada en els grups de catalanoparlants i bilingües quan la moderadora parla en castellà. Els grups formats per castellanoparlants mantenen majoritàriament el castellà quan la moderadora els parla en català però també, en algun cas, responen a les preguntes parlant en català.

De nou, en aquests grups de discussió apareix la norma bàsica de la convergència lingüística que s'ha visualitzat en molts dels estudis. Segons Boix (1993), el sentit comú i les recerques psicològiques suggereixen que *un mitjà que tenen els individus per aconseguir actituds més favorables dels altres és fer-s'hi més semblants; l'adaptació és doncs un reflex de l'afany dels individus per ser aprovats socialment*. L'adaptació o convergència lingüística és doncs un mitjà que utilitzen els joves per apropar-se al seu interlocutor i així buscar la seva complicitat.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *O si quan haguessis arribat no haguessis parlat gaire potser algú hagués escollit un altre idioma però com has començat i has fet el teu discurs tota l'estona en castellà.*

La convergència lingüística al castellà és quelcom donat per descomptat que forma part de la norma social no escrita ja que s'entén que contribueix a la bona entesa entre les persones d'una societat. Aquesta norma es recolza en actituds de respecte i educació que són enteses com a fonamentals per conviure en societat. És, per tant, un comportament molt difícil de contradir i canviar.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *Porque considero que cuando me habla en castellano si yo le respondo en catalán para mi es como una disputa.*

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *A veces yo lo hago por respeto, porque la persona que empieza la conversación no es que tenga el derecho pero supongo que lo hace con la lengua que mejor domina y para mi si llega a ser un problema sí que le pido que cambie de idioma pero sino, si realmente tuviera dificultad sí te lo pediría pero como más o menos...*

Els bilingües són els que majoritàriament adopten aquest comportament, seguits dels joves del grup lingüístic català i finalment, els joves del grup lingüístic castellà. En aquest sentit, es confirmen les dades de l'EULC 2003 que mostren com la majoria de joves que comencen una conversa en català canvien al castellà quan l'interlocutor/a els contesta en castellà (73%); mentre que la majoria de joves que comencen una conversa en castellà i els responen en català continuen parlant en castellà (82,7%).

Taula 3. Actitud de la població de 15 a 29 anys davant un canvi de llengua

*en una conversa (%)*¹

Actitud	Quan s'adreça en català i li contesten en castellà	Quan s'adreça en castellà i li contesten en català
Segueix parlant en català	15,3	8,2
Continua la conversa en castellà	73,0	82,7

Demana si li poden parlar en català/castellà	3,2	1,0
Mai s'adreça a ningú en català/castellà	7,3	7,2
Altres situacions	1,2	0,9

¹ Només s'inclou la població que diu saber parlar català.
Font: Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003.

Aquesta freqüència, entre d'altres coses, els entrevistats la relacionen amb el grau de competència lingüística ja que els joves bilingües, diuen, troben facilitat d'expressió en ambdues llengües i tots els joves del grup lingüístic català tenen un alt grau de competència en castellà, per bé que en algun cas diuen no tenir tanta facilitat d'expressió com en català. En general els joves del grup lingüístic castellà han après català a l'escola i per ells és una llengua ben coneguda. Tot i això, alguns troben força dificultat d'expressió en català perquè és una llengua apresada acadèmicament però no usada en la vida quotidiana.

D'aquesta manera, entre els joves del grup lingüístic català i, en major grau, del grup lingüístic castellà hi ha comportaments que indiquen un manteniment de la llengua pròpia en totes les converses. En el cas del grup lingüístic català a banda de la dificultat d'expressió en castellà s'argumenta com un motiu el fet d'expressar-se lliurement i la protecció d'una llengua que es troba en inferioritat de condicions en la societat catalana.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *Jo crec que no te perquè ser així, jo abans sempre feia el fet de canviar i tinc un germà que és molt catalanista, que llegeix molt i un cop em va fer la reflexió de dir i tu per què ets sempre la que canvies quan l'altre també ho fa i no ho fa perquè no vol, el cas és la meua àvia, la meua àvia porta aquí 50 anys i no parla català i fas la reflexió de dir: perquè estic fent el primo perquè en segons quines circumstàncies no sóc tan àgil quan parlo castellà com quan parlo català, en segons quin tipus de converses, entrevistes de feina... em sento molt més bé quan parlo en català.*

Entre els joves del grup lingüístic castellà pesa molt la dificultat d'expressió en català però, en algun cas, també es mencionen qüestions com el fet que no considerar-ho necessari per entendre's amb qualsevol persona ja que es poden mantenir converses bilingües. Cal destacar que per als joves del grup lingüístic castellà és inqüestionable que qualsevol persona entén i parla el castellà. En canvi, en el cas del joves del grup lingüístic català hi ha una atenció especial en conèixer si les persones saben parlar en català abans de mantenir una conversa en català.

G2 (de 18 a 22 anys, bilingües i castellanoparlants)

- *Jo acostumo a parlar sempre en castellà, a les botigues o a on vagi sempre en castellà perquè m'expresso millor.*

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Y si me habla catalán pues en castellano también, y si he empezado yo no me vas a cambiar.*

Finalment, tot i aquestes normes d'ús lingüístic, en general tots els joves afirmen que si han començat la relació amb una persona en una llengua diferent a la pròpia prefereixen mantenir la relació amb aquella llengua. En aquest cas, el costum arrelat els fa impossible canviar la llengua.

Actituds lingüístiques

Les normes d'ús lingüístic i les actituds cap a les diverses llengües estan fortament vinculades, ja que les primeres influeixen en les segones i a l'inrevés. En les converses mantingudes els joves del grup lingüístic català i els del grup lingüístic castellà senten la seva llengua com a propera i familiar. I ambdós grups tenen percepcions i actituds positives i negatives cap a l'altra llengua.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *El català quan l'he sentit a l'estranger després de temporades de no haver-lo sentit m'emociona.*

En qualsevol cas, les opinions es vinculen a opcions polítiques i ideològiques. Tot i això, els joves dels dos grups són crítics amb els discursos que històricament a Catalunya han volgut

vincular les llengües a qüestions d'ideologia. Pel que fa a les actituds cap al català, els joves catalanoparlants consideren que la llengua no ha d'estar tan vinculada a les tradicions i símbols catalans ja que polemitza sobre un aspecte ideològic que cal deixar enrere. Tot i això, els joves d'aquest grup rebutgen les postures de persones que es neguen a parlar el català o bé dels que els molesta que una persona els parli català i és en aquest punt que s'adonen de les normes d'ús que la societat catalana té arrelades.

G3 (de 23 a 29 anys, catalanoparlants i bilingües)

- *Però també perquè s'han fomentat, s'ha volgut lligar molt la llengua, no dic que no estiguin lligades amb la cultura però pel procés de transició que hem tingut amb el tema lingüístic ens l'han venut molt com una cosa cultural que s'ha de defensar, tradicional.*

Pels joves del grup lingüístic castellà, el català és una llengua que els queda lluny, que no forma part del seu món. En alguns casos, es percep com una llengua d'una societat de classe més "alta" ja que les persones que parlen castellà provenen d'una immigració amb un nivell econòmic més baix. Alhora, el castellà es vincula amb una llengua més informal i moderna que s'identifica més amb les seves preferències juvenils.

G4 (de 23 a 29 anys bilingües i castellanoparlants)

- *No sé, es un cliché que quizás yo he notado, sociología quizás, el hecho de que normalmente por definición la gente que tiene menos estudios suele hablar más castellano y la gente que tiene más estudios, históricamente, igual no tiene nada que ver e igual ni siquiera es correcto, pero suele hablar más catalán, de un camarero me espero más castellano que de un trabajador de La Caixa.*

G1 (de 15 a 17 anys, catalanoparlants, bilingües i castellanoparlants)

- *Yo de catalán sólo conozco a gente que habla pues del tipo este independentista, los demás, toda la gente que conozco habla castellano.*

6. Conclusions

Segons Emili Boix,¹⁵ l'any 1993 hi havia dos factors que influïen amb més força en els canvis de codi entre els joves de l'àrea metropolitana: la competència lingüística i, sobretot, la identitat lingüística dels parlants. Igualment, aquesta investigació presentava una situació asimètrica en els joves dels dos grups lingüístics: *mentre que tots els joves catalanoparlants saben parlar i parlen el castellà, els joves de l'àrea metropolitana castellanoparlants encara no poden triar realment el català perquè les seves posicions socials no els permeten ni aprendre'l ni usar-lo efectivament.*

Deu anys més tard de la investigació d'Emili Boix podem dir que s'han donat alguns canvis però que a nivell global hi ha aspectes que no s'han superat. Així doncs, tot i que ha augmentat la competència lingüística entre els joves actuals no s'ha donat una correspondència amb els usos. Així doncs, segons el que indicava Boix hi ha una influència important d'aspectes identitaris en l'ús d'una llengua.

Els usos lingüístics dels joves catalans s'expliquen per la combinació d'una multiplicitat de factors que es relacionen i s'influeixen entre ells. Més enllà de les dades quantitatives, es pot observar com en una societat multilingüe el context social i històric determina uns usos lingüístics concrets. Alhora, els contextos socials i històrics són viscuts, definits i entesos de formes diferents en cada generació, en aquest cas, els joves. Així doncs, les dades ens mostren que no hi ha grans diferències en els usos lingüístics dels joves respecte a altres generacions¹⁶ però sí que hi ha discursos i argumentacions respecte als usos lingüístics que es refereixen a la seva generació on els contextos lingüístics viscuts són diferents. Així doncs, els joves tenen un entorn lingüístic català a l'escola, que no s'ha donat en d'altres generacions, i tenen una imatge, actituds i percepcions concretes a l'entorn de la llengua que reproduïen les d'altres generacions o bé són totalment noves. Per exemple, segons dades de l'EULC 2003 la majoria de població jove creu que d'aquí 5 anys el català es parlarà igual o menys que en l'actualitat (63,3%), mentre que entre la població general aquest percentatge és de 49,7%.

¹⁵ Boix, E (1993).

¹⁶ Les diferències més gran es donen entre el grup d'edat de 65 o més anys.

Taula 4. Creu que ens els propers 5 anys el català s'usarà més, igual o menys que avui en dia?

	Més	Igual	Menys	No consta
Total població*	40,3%	24,9%	24,8%	10,1%
Població d'entre 15 i 29 anys	31,8%	27,9%	35,4%	4,9%

* Població de 15 anys i més

Font: Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003. (n = 7.000)

El joves de Catalunya utilitzen una llengua o una altra en funció de la competència adquirida en cadascuna de les llengües, dels contextos socials en el que es troben, de les normes d'ús lingüístic i de les actituds lingüístiques. Es conclou doncs, que aquests són els factors principals que influeixen en els usos reproduint l'esquema de la pàgina 4.

Competència plena en català

En primer lloc cal revisar la qüestió sobre la plena competència en ambdues llengües dels joves a Catalunya. La competència lingüística que s'adquireix a l'escola i la competència necessària per tal d'utilitzar una llengua amb normalitat a la vida quotidiana no es corresponen. Com s'entreveu en els grups de discussió l'entorn lingüístic de la persona és determinant en l'adquisició d'una competència adequada per expressar-se amb seguretat i fluïdesa en una llengua.

La família apareix com el primer entorn lingüístic que determina, en gran mesura, la competència adquirida després de l'etapa adolescent. Aquest entorn familiar és un dels factors principals que explica els usos habituals dels joves catalans. Alhora, aquesta influència és més forta en el cas de llars castellanoparlants ja que el canvi entre llengua d'ús familiar i habitual es fa més difícil. S'entreveu, doncs, certa dificultat al traspàs entre alguns joves d'origen castellanoparlant per una manca de competència expressiva en català. És així com el joves castellanoparlants que gairebé mai usen el català diuen conèixer aquesta llengua perquè l'han après a l'escola però no l'usen perquè el seu àmbit familiar no els ho propicia. Els canvis en els usos lingüístics es donen amb més freqüència entre els joves que tenen com a llengua familiar el català i el castellà de la mateixa manera o només el català.

L'origen familiar és determinant en la llengua familiar i alhora en la llengua d'ús habitual dels joves. Cal destacar que l'origen familiar que s'ha estudiat a nivell quantitatiu ve determinat pel lloc de naixement dels pares. Tot i això, a nivell qualitatiu, s'entreveu una tendència a parlar més d'origen familiar en general. En aquest sentit hi ha joves amb pares nascuts a Catalunya que parlen castellà amb ells perquè l'origen dels avis marca aquesta tendència. En aquest cas, els pares mantenen la transmissió lingüística de la família d'origen. Segurament, el context històric ha influenciat enormement en aquest fet, ja que una gran part de les generacions dels pares dels joves actuals van viure en un context lingüístic fortament castellanitzat.

Lingüístic contexts

Els contextos lingüístics dels joves són el conjunt d'àmbits en els quals el jove fa un ús de la llengua o les llengües. Com ja s'ha vist pel cas de l'entorn familiar els contextos influeixen molt en els usos però també en la competència a través de la pràctica d'una llengua en qualsevol context.

A banda de l'entorn familiar, en primer lloc, cal destacar la influència del lloc de residència ja que, en gran part, definirà l'entorn lingüístic del jove. En segon lloc, en relació amb el fet que els joves que actualment estudien i els que tenen estudis superiors tenen una tendència major a usar el català podem extreure que l'institut, la universitat i l'entorn laboral poden ser entorns lingüístics favorables al català. Quant a l'entorn laboral cal matisar que pot ser contrari. Els estudis d'usos lingüístics en el món laboral indiquen que hi ha sectors on l'ús del català és més freqüent que en d'altres.

En tercer lloc, s'ha considerat que el consum d'oci i cultural, la pràctica associativa i la pràctica TIC, també donarien un usos lingüístics determinats entre els joves. En aquest cas, les conclusions de l'anàlisi quantitativa indiquen que el consum cultural i TIC s'associa amb el

nivell d'estudis que és la variable que té una influència més forta en els usos lingüístics.¹⁷ Concretament, els joves amb major nivell d'estudis tenen més predisposició a tenir una pràctica TIC (més ús d'ordinador, Internet, etc...) i un consum cultural (lectura de llibres, cinema i altres activitats) més intensos. Així doncs, el que s'havia mostrat en una primera anàlisi exploratòria com una associació entre els usos lingüístics habituals en català i una pràctica TIC i consum cultural més intens era en realitat una influència del nivell d'estudis dels joves.

Qualitativament, es destaca la influència de l'oferta lingüística en els àmbits relacionats amb el consum d'oci i cultural (música, televisió, cinema entre d'altres). Concretament, pel que fa als gustos musicals s'entreveuen aspectes identitaris que en el cas de la música cantada en català estan totalment vinculats a la llengua d'identificació o pròpia (la que consideren la seva llengua) que es vincula a un estil juvenil concret. Alhora, es menciona l'oferta de consum cultural, sobretot musical, en diverses llengües com un dels altres factors que influeixen a l'hora d'utilitzar una o altra llengua en la música i televisió. En aquest cas, es menciona el consum lingüístic en llengua anglesa, considerada una llengua franca i global. El joves perceben els efectes de la globalització i s'afegeixen als gustos d'una societat global combinant-los amb els gustos per productes més propers, vinculats a la identitat i a l'estil o moda juvenil a què se senten vinculats.

L'associacionisme és un altre dels factors que forma part del model quantitatiu que determina els usos lingüístics dels joves catalans. Tenint en compte que en aquesta pràctica es creen xarxes socials cal entreveure les implicacions d'aquest fet. Es podria dir que conèixer gent posiciona les persones davant noves normes d'ús lingüístic, també que l'associacionisme conforma un entorn lingüístic per a la persona que, en aquest cas, és favorable a utilitzar el català amb major freqüència, així doncs, també pot indicar una influència en la competència en català i, fins i tot, pot tenir una influència important en les actituds lingüístiques dels joves.

Finalment, cal no oblidar els contextos socials globals amb els quals conviuen els joves i que es troben en qualsevol context concret. Els efectes de la globalització: l'anglès com a llengua de comunicació internacional, les noves formes de relació entre les persones —tant pel que fa a nous canals com pel que fa a les relacions entre diferents països i llengües— l'entrada constant de persones estrangeres que viuen durant un temps o de forma permanent a Catalunya, l'oferta lingüística, les polítiques lingüístiques, entre d'altres són factors que tenen una gran influència en els usos lingüístics dels joves catalans. Com ja s'ha vist en el cas del consum cultural, els joves perceben els efectes de la globalització en els seus usos lingüístics. Els efectes de la globalització van més enllà de les llengües i com s'indica en els articles d'en Roger Martínez o en Joe Gritxi d'aquest monogràfic pot tenir efectes d'enfortiment de les tradicions i modes locals.

Les normes d'ús lingüístic

Quant a les normes d'ús cal distingir entre aquelles normes d'ús socials i les normes d'ús interpersonals. Per una banda, les normes d'ús socials o col·lectives serien aquelles que determinen uns usos lingüístics per a cada ocasió i context socialment coneguts i reconeguts. Aquestes són les que marquen certs comportaments classificats per la societat catalana com a normes "d'educació" o "respecte" cap als parlants d'una o altra llengua. Aquestes normes determinen, en gran part, la convergència lingüística cap al castellà de les persones que utilitzen el català. Els joves aprenen aquestes normes d'ús en el procés de socialització, a la família i a l'escola entre d'altres.

Per altra banda, es troben les normes d'ús interpersonals que determinen els usos lingüístics en cada relació concreta amb cadascun dels membres de la família, amics, companys i coneguts. Els joves no són una excepció en aquest cas i declaren que quan hi ha uns usos lingüístics adquirits amb qualsevol persona coneguda, aquests són molt difícils de canviar. És molt excepcional i s'entén com un fet "estrany" que dues persones que mantenen una relació amb una llengua canviïn els seus usos i comencin a parlar en una altra llengua en la seva relació.

¹⁷ S'extreu de l'anàlisi bivariàble. Les limitacions de l'anàlisi logit obliguen a descartar algunes variables. El criteri investigador per eliminar aquesta variable és l'anàlisi bivariàble i l'existència del tractament del consum cultural en els grups de discussió.

Les actituds lingüístiques

Finally, with regard to linguistic attitudes, we need to evaluate their influence on linguistic uses. When we speak about the language of identification, what one considers to be one's personal or own language, this is an attitude in the face of a linguistic fact. Identification places people, it shapes preferences and influences the use of a language or not.

Ahora, les actituds lingüístiques són importants per conformar una consciència lingüística amb la preservació de les llengües. El jove que s'identifiquen amb el català tot i no tenir una consciència permanent sobre els usos que convenen per la preservació de la llengua mostren certa conscienciació amb aquest fet. Aquests, en general, són joves a favor del foment de la llengua i diuen procurar amb els seus comportaments individuals cap al foment del català però s'allunyen de posicions monolingües catalanes perquè consideren que ser bilingüe és un avantatge i un valor afegit respecte aquells que no ho són.

Així doncs, contextos individuals com la competència lingüística, contextos col·lectius com l'entorn lingüístic i contextos socials com les normes o l'oferta lingüística de les indústries culturals són factors que, més enllà de les característiques d'un jove concret, influencien els usos lingüístics dels joves a Catalunya. Les possibilitats de canvi d'aquests vindran donades pels canvis a cada factor sense oblidar que cada canvi influirà en la resta de factors.

6. Bibliografia

BOIX, E. *Triar no és trair: identitat i llengua en els joves de Barcelona*. Barcelona: Edicions 62, 1993.

CASAL, J.; GARCIA, M.; MERINO, R. I QUESADA, M. *Enquesta als joves de Catalunya, 2002*. Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut. Barcelona, 2004.

CORREA PIÑERO, A. *Análisis logarítmico lineal*. Cuadernos de Estadística. Madrid: La Muralla, 2002.

Institut d'Estadística de Catalunya. *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya, 2003*. Generalitat de Catalunya, Idescat. Barcelona, 2004.

IPSOS. *Grups de discussió per a l'avaluació de la campanya "Dóna corda al català"*. Informe per a la Secretaria de política lingüística, 2005.

LÓPEZ ROLDÁN, P; LOZARES, C. *Anàlisi bivariàble de dades estadístiques*. Col·lecció Materials 79. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra: 1999.

LÓPEZ ROLDÁN, P. *L'anàlisi log –lineal logit*. Apunts. Departament de Sociologia, UAB. 2006

LÓPEZ ROLDÁN, P. *L'anàlisi log –lineal*. Apunts. Departament de Sociologia, UAB. 2006

LOZARES, C.; MARTÍN, A.; LÓPEZ, P. *El tratamiento multiestratégico en la investigación sociológica*. A: Papers. Revista de Sociología, 55. p27 – 43. Barcelona. 1998.

MARTÍNEZ, R.; GONZÁLEZ, I. I DE MIGUEL, V. *Cultura i joves. Anàlisi de l'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut. Barcelona, 2005.

Observatori Català de la Joventut. *Informe sobre la joventut 2005*. Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut. Barcelona, 2005.

SALVADOR, A. *Condicions de vida dels joves de la regió metropolitana de Barcelona*. Informe realitzat a partir de la base de dades de l'Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona, 1995. Barcelona, 1998.

SÁNCHEZ CARRIÓN, J. *Introducción a las técnicas de análisis multivariante aplicadas a las ciencias sociales*. Centro de Investigaciones Sociológicas. Madrid: 1984.

SERRANO, J. (DIR.) I SEMPERE, D. (COORD.). *Joves i participació a Catalunya*. Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Barcelona, 1999.

SOLÉ I CAMARDONS, J. "Competència i ús lingüístic entre els joves a Catalunya. Evolució i perspectives de futur". *L'ús del català entre els joves: cicle*. Del 32 al 30 de setembre de 1999. Joaquim Noguero (ed); Albert Branchadell (et al.). Fundació Caixa de Sabadell. Sabadell, 1999, p. 81-87.

TORRES, J. (COORD.) i altres. *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Generalitat de Catalunya, Secretaria de Política Lingüística. Barcelona, 2005.

VALLES, MIGUEL S. *Técnicas cualitativas de investigación social: reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis. 1997.

Anna Torrijos
Secretaria de Política Lingüística
atorrijos@gencat.cat